

Прво бих желео да похвалим организаторе што наше припремљене прилоге благовремено прослеђују свим позваним учесницима округлог стола, што нам омогућава да данас (16. 3.2012) будемо ефикаснији у своме раду. Од организатора сам добио прилоге десетак аутора, па и текст колеге Бошка Мијатовића „*О тзв. неолиберализму*“ где аутор одмах на почетку истиче: „

у овом малом прилогу желим да се укратко осврнем на пар тачака из текста кога је Јован Б. Душанић припремио за овај скуп и у коме је лошем светлу поменуо мене и неке људе из фирме у којој радим.“

Реч је о колегиници Даници Поповић и колеги Борису Беговићу из Центра за либерално демократске студије (ЦЛДС).

Одмах желим да пред свима Вама упутим јавно извињење колеги Б. Мијатовићу и људима из фирме у којој ради

, ако су они тако доживели мој текст (

Неолиберализам и криза

), јер ми то није била намера, него сам њиме настојао да јасније осветлим своју као и позицију мојих опонената по питању неолиберализма, а што је тема већ другог округлог стола који организује Академија економских наука. Извињење упућујем и поред чињенице да ми није јасно због чега се он нашао повређеним, пошто о њему, као ни о људима

из

ЦЛДС, у прилогу за овај округли сто, нисам писао ништа лично него сам расправљао о економским темама по којима се не слажем са њим и

људима

из фирме у којој ради

У исто време, у тексту *О тзв. неолиберализму* колега Б. Мијатовић само на почетку покушава (користећи податке ММФ-а о стопама раста БДП-а за последње четири године) да докаже како се свет није суочио са економском кризом него са краткотрајном благом рецесијом која је већ одавно иза нас. Сав остали део његовог текста посвећен је некономској расправи која му је послужила да скицира мој идеолошки портрет. Мада

мислим да је у томе био потпуно неуспешан, уопште се не осећам повређеним и не очекујем од њега било какво извињење. Све оно што јавно пишемо остаје забележано и подложно је суду других, а што је још важније све то остаје као једно мало сведочанство о нама самима и времену у коме живимо. Уосталом, као што то обично бива, портрети много више говоре о аутору него о портретисаном.

Колега Б. Мијатовић се у свом *малом прилогу* укратко осврнуо на мој текст у *пар тачака*, па ћу покушати да на његове четири тачке дам своје кратке коментаре.

1) □ Колега Б. Мијатовић пише: „*На неколико места колега Душанић са чуђењем наводи моју тврдњу са претходног скупа о тзв. неолиберализму да свет није у великој кризи, већ у рецесији. Наравно, о томе где престаје рецесија, а где почиње криза може се дискутовати, може се у свакодневном говору и употребљавати реч криза, али да се, прецизно говорећи, свет ових година не налази у великој, опасној економској кризи јасно сведоче подаци.*“

Наводећи податке ММФ-а о стопама раста БДП-а за последње четири године, аутор у фусноти пише: „*Питам се да ли ће неко скупити храброст и рећи да ове бројке нису тачне, пошто, зна се, ММФ манипулише статистиком.*“

Коментар: Да ли смо се последњих година суочили са озбиљном економској кризи или смо, пре три године имали благу рецесију која ће брзо бити заборављена (како је на првом округлом столу тврдио колега Б. Мијатовић и *људи из његове фирме*), јасно је свакоме ко отворених очију гледа на живот и оно што се догађа непосредно око нас (али и у целом свету). Напокон, *скупиху храбрости и рећи* да се статистичким подацима о стопама раста БДП манипулише, а о чему сам раније детаљније писао и заинтересовани то могу лако прочитати на сајту:

<http://www.slobodanjovanovic.org/2011/05/13/jovan-b-dusanic-kreativna-statistika/>

<http://www.slobodanjovanovic.org/2010/06/01/jovan-b-dusanic-o-socijalnoj-strukturi-srbije-i-tranziciji/>

Колега Б. Мијатовић данас рече да се може сагласити са мојом тврдњом да није

адекватна методологија исказивања и да су у Србији спорни подаци о БДП, али да то није случај са веома кредибилитетним међународним подацима ММФ-а. Међутим, збирни подаци ММФ-а о кретању БДП у свету изведени су из података националих статистика, па уколико оне (појединачно) нису тачне (логично је претпоставити да Србија није једина земља, него да их има још, чији подаци о БДП нису поуздани) јасно је да ни податке ММФ-а не можемо беспоговорно узимати као тачне.

Због тога, уместо статистичких података о стопама раста БДП, много релевантнији показатељ привредне активности могао би да буде, рецимо, апсолутни број запослених (мада неолиберали више воле номиналну стопу незапослености, а којом се због различите методологије израчунавања често манипулише), а он показује да је у Србији у години пре светске кризе (2007) у Србији било преко 2 милиона запослених (према званичним подацима Републичког завода за статистику била су запослена 2,002.344 лица), а сада имамо мало више од 1,7 запослених. Драстично смањење броја запослених у Србији јасно указује да ли се ради о озбиљној економској кризи или благој рецесији. Слична (или још гора) ситуација је и у нашем региону (Грчка, Бугарска, Румунија, Мађарска – да споменем само чланице ЕУ) али и у земљама, тзв. нове (Литванија, Летонија...), али и старе (Шпанија, Португалија...) Европе.

2) Колега Б. Мијатовић пише: *„Не знам за тзв. неолиберале, али за либерално оријентисане економисте, у које и ја спадам, крајње је неочекивана тврдња Јована Б. Душанића да се у Србији од 2000. године води (нео)либерална економска политика.“*

Аутор се затим пита: „

И где је уопште та неолиберална политика? У ригидном радном законодавству, по коме готово да није могуће отпустити радника?“

итд.

Коментар: Сигуран сам да смо колега Б. Мијатовић и ја сагласни да је економска политика у Србији после 2000. године била базирана на тзв. Вашингтонском договору, који је својеврсан *„Кратки курс неолиберализма“*, а за кога је идејни отац свих наших неолиберала, колега Љубомир Маџар, у прилогу за први округли сто написао да он *„није ништа друго до списак рецепата за уредно и дисциплиновано вођење економске политике.“*

Исто то данас је изрекао и колега Б. Мијатовић. Међутим, то само изгледа на први (површан) поглед, а у својој суштини Вашингтонски договор представља лепо упаковани прикривени кодификовани програм економског неоколонијализма о чему сам до сада детаљно писао (заинтересовани могу погледати моју књигу:

Washington consensus

– кодификовани програм економског неоколонијализма

). Такође мислим да смо колега Б. Мијатовић и ја сагласни да су српске власти у

претходном периоду водиле економску политику која је била недоследна и некомпетентна, а она је по моме мишљењу представљала, што сам и раније писао, једну чудну мешавину неолиберализма и волунтаристичког интервенционизма.

У исто време, знам да неолиберали сматрају да ниједна економска политика у пракси није довољно либерална по њиховој мери, те разумем да им је велики проблем „*ригидно радно законодавство*

по коме готово да није могуће отпустити радника“

(са којом се у свакодневном животу сусрећу радници, нарочито труднице и жене са малом децом), и вероватно би већ достигли, годинама већ обећавани, „бољи живот“ да смо могли бар мало да ускратимо „огромна“ права радника која имају и тако подстакнемо предузетничку иницијативу власника капитала и неспутано деловање слободног тржишта. До чега доводи либерално радно законодавство, те о (нео)либералној економској политици која се у Србији води од 2000. године и резултатима такве политике заинтересоване упућујем на сајт:

<http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/puko-glavni-nosac.html>

<http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/jos-jedna-izgubljena-decenija.html>

3) Напокон колега Б. Мијатовић пише: „*Да изнесем своје мишљење о теми скупа: неолиберализам не постоји. Ради се о појму, односно етикети, коју су смислили противници либерализма. Он се користи као дисквалификација коју противници либерализма упућују не само радикалним либералима, већ и свим осталима, наглашавајући да под удар оптужбе о неолиберализму не потпадају данас само либерали, већ комплетна доминантна струја политичког и економског мишљења у свету. Такав напад на све доминантне политичке струје јасно указује где је место већине критичара тзв. неолиберализма: на крајње левој страни политичког спектра, тамо где се до пре две деценије налазио комунистички покрет. И они јесу (нео*

)
комунисти, који су после пада берлинског зида променили само длаку (реторику), али не и ћуд (циљеве).
“

Он даље констатује да „*другу струју чине радикални националисти, који у слободној спољној трговини и финансијској глобализацији налазе неоколонијализам, односно подјармљивање неразвијених од стране развијених земаља. Чини ми се да је, макар у Србији, најчешћа комбинација ових двеју струја и погледа, па се антикапиталистички став обично појављује заједно са антиимперијалистичком реториком. На пример, код Јована Б. Душанића.*“

Коментар: Напред изречене тврдње одлично илуструју оно о чему сам говорио на првом округлом столу. Наиме, на тврдњу колега Љубомира Маџара да смо дуго живели у социјализму где су постојале обавезујуће доктрине и учење, те смо били сатерани у *идеолошки тор*

и да је то било

време само једне књиге

у којој су „проповедане“ комунистичке догме, од којих се није могло много одступати, одговорио сам да, и ако је дошло до неких промена у овој области, оне нису суштинске. Сада нас из комунистичког желе да сатерају у неолиберални тор и комунистичке су замењене неолибералним догмама, а правоверни чувари „истина“ (и раније, као и сада) будно мотре да онемогуће оне који би се дрзнули да доведу у сумњу владајуће идеолошке догме, само што су раније то биле ригидне комунистичке идеолошке комисије, а сада је то неолиберални економско-политички идеолошки апарат који функционише на много суптилнији и ефикаснији начин. Са онима који се не „придржавају“ владајућих идеолошких догми комунисти су се немилосрдно обрачунавали (избацивање с посла и затварали), а неолиберали то раде много „нежније“, па контролишући научни и медијски простор, будно мотре да ниједно „погрешно учење“ не добије шири јавни одјек, па чак (у екстремнијим случајевима) да и не угледа светлост дана. Видети детаљније на:

<http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/neprolazna-vremena-samo-jedne-knjige.html>

Тако Б. Мијатовић утврди да сам ја опасно застранио и да се налазим „*на крајње левој страни политичког спектра, тамо где се до пре две*

деценије налазио комунистички покрет

“

те да припадам

„(

нео

)
комунисти
ма
, који су после пада берлинског зида променили само длаку (реторику), али не и ћуд
(циљеве).
“

Симпатична ми је ово етикета коју добих од колеге Б. Мијатовића, те се надам да ће она остати, само на његовој вербалној тврдњи и да неће уследити озбиљније санкције које сам доживео после сличних етикета које сам добио управо од комуниста пре више од две деценије. Наиме, средином 80-их година прошлог века, због „*деловања са позиције грађанске деснице и српског национализма*“ (како су комунисти то тада квалификовали), био сам ухапшен (званично сам осумњичен да сам извршио кривична дела из члана 133/1 и 157 КЗ СФРЈ – вербални деликт, односно деликт мишљења) и „стрпан“ у затвор у ћелију са вишегодишњим робијашима осуђеним за тешка разбојништва, а после тога избачен и са посла (предавао сам на Економском факултету у Бањалуци) јер сам проглашен за морално-политички неподобно лице. Заинтересовани могу о томе детаљније прочитати на сајту: <http://www.dusanic.rs/253-282.pdf>

Тако ме у време владавине комунизма прогласише десничарем, а сада у време владавине неолиберализма левичарем. Ова чињеница јасно показује да је (нео)либерализам, пре свега идеологија, као што је то био и комунизам. Због тога не треба да нас чуди да су многи садашњи најватренији неолиберали бивши комунисти или њихови биолошки потомци који су једноставно само језик једноумља прекодирали са комунистичких на неолибералне догме, па би се управо на њих могла односити констатација колеге Б. Мијатовић да су *променили само длаку (реторику), али не и ћуд (циљеве)*. Међутим, и бивши комунисти и садашњи неолиберали (као истински интернационалци – први задивљени Истоком и социјализмом, а други Западом и капитализмом – јер је то у моди, а уз то иду и примамљиве почести и привилегије) непогрешиво су утврдили да сам српски националиста.

Одавно ми је постало јасно да онај који слепо не верује и не пристаје на хорско понављање владајућих идеолошких догми мора да буде дисквалификован (комунисти су ме званично оптужили да „*делујем са позиција грађанске деснице, те између осталог, да сам* *гласификовао* *западну демократију и вишепартијски систем, испољавао негаторски став и ниподаштавање према основним вредностима нашег социјалистичког самоуправног друштва, тековина НОБ-а и социјалистичке револуције*“, а сада неолиберали тврде да сам (нео)комуниста и да се налазим „

на крајње левој страни политичког спектра, тамо где се до пре две

деценије налазио комунистички покрет

“

те да су моји ставови

антикапиталистички

, а реторика

антиимперијалистичка

), те уколико не усвоји владајући орвеловски новогovor и покуша да разоткрије суштину ствари и то назива правим именом, бива проглашен раније за

морално-политички неподобног

, а сада

политички некоректног.

4) На крају, колега Б. Мијатовић пише: *«Мислим да би било добро да се економисти у Србији окану празних, а врућих идеолошких дискусија и окрену правим темама. А тема око којих се могу укрстити копља између либерала и левице има подоста.»*

Коментар: Овде сам у потпуности сагласан са колегом Б. Мијатовићем, али то није лако учинити јер је неолиберализам, пре свега, идеологија, те се расправе о *правим темама* брзо претварају у

вруће идеолошке дискусије

о чему сведочи и текст колеге Б. Мијатовића, па такав мора бити и одговор на њега.

Колега Б. Мијатовић ме, у своме прилогу, упућује на његове и колумне *људи из фирме у којој ради* које

објављују у листу

Политика

јер би тада „

јасно уочио да смо Поповићка, Беговић и ја оштри критичари и ове и претходних влада, а не неки беневољентни пропагатори њиховог тржишног „фундаментализма“

. Подсећа ме да су њихове колумне

сакупљене у књигама

(Д. Поповић:

Економија здравог разума

, 2009; Б. Мијатовић:

Србија на низбрдици

, 2011). Пошто су наведене књиге објављене код великог државног издавача

Службени гласник

, где је колега Б. Мијатовић уредник

Економске библиотеке

, предлажем му да објави књигу (чији би радни наслов могао да гласи: «

У загрљају неолибералне хоботнице»

) у којој бих и ја

сакупио

текстове са скупова

Научног друштва економиста

и

Академије економских наука

. Уколико мисли да текстови са научних скупова нису интересантни за ширу читалачку публику (па би због тога издавач могао имати губитке), предлажем да и ја своје колумне

сакуп

им

у књигу

како су то учинили он и Поповићка. Управо је данас у листу

Политика

изашла моја најновија колумна под насловом «

Рејтинг агенције и сукоб интереса»

– да не би било забуне у њој пишем о сукобу интереса у раду рејтинг агенција, а не издавача.

Тако бисмо и симболично *укрстили копља* између присталица и противника либерала у библиотеци коју колега Б. Мијатовић уређује. Мислим да би то било добро, а и коректно (поготово што се ради о државној, а не приватној издавачкој кући) да се код истог издавача поред његове и књига његових истомишљеника (нео)либерала објаве и књиге аутора који заступају другачије ставове. Од колеге Б. Мијатовића који се јавно декларише као либерал и демократа – уверен сам да је такав не само на речима него и на делу – очекујем ускоро позитиван одговор на овај предлог.

Ауторизовано излагање за округлим столом посвећеном неолиберализму, који је одржан 16.03.2012. године на Економском факултету у Београду, а коју је организовала Академија економских наука.